

TANODA PLATFORM

**Tanodások állásfoglalása.
Tanodai gyermekközösségek
véleménye a tanodák működéséről**

2025. augusztus

Szerkesztette:
Fejes József Balázs
Szűcs Norbert

Tartalom

Bevezetés.....	3
1. A tanoda meghatározása.....	3
2. A TanodaPlatform bemutatása.....	6
3. Az állásfoglalás elkészítésének folyamata	7
4. A foglalkozástervek bemutatása.....	9
5. Tanodások állásfoglalása.....	10
5.1. Miért szeretnek tanodába járni a tanodások?.....	10
5.2. Miért hasznos a tanoda a tanodások szerint?	12
5.3. Mitől lehetne jobb hely a tanoda?	16
5.3.1. Az alsósok szerint	16
5.3.2. Felsősök és középiskolások szerint	17
Köszönetnyilvánítás.....	20
Felhasznált irodalom.....	20

Bevezetés

A megközelítőleg 80 tanodából álló TanodaPlatform-hálózat koordinátorai már több jelentést, publikációt készítettek a tanodák aktuális helyzetéről annak érdekében, hogy a döntéshozókat és a szélesebb nyilvánosságot tájékoztassák a tanodamozgalom releváns kérdéseiről (Fejes & Szűcs, 2016a; 2016b; 2021; 2022; 2025; Szűcs & Fejes, 2020; 2021). E jelentések és tanulmányok jellemzően olyan időszakokban születtek, amikor a tanodákban jelentkező kihívások több figyelmet igényeltek.

Jelen írás is ezt az eszmecserét kívánja elősegíteni az érintett gyermekek és fiatalok véleményének tolmácsolásával. A TanodaPlatform szervezésében 15 tanoda gyermekközössége, összesen 453 tanodába járó gyermek és fiatal állásfoglalást alakított ki a tanoda intézményével kapcsolatban. Az alábbiakban, a kontextus áttekintését követően, az állásfoglalás kialakításának folyamatát, majd főbb megállapításait összegezzük. A tanodások annak kapcsán fejtették ki véleményüket, hogy miért fontos számukra a tanoda létezése, és milyen további szolgáltatásokra, funkciókra lenne szükségük.

1. A tanoda meghatározása

A magyarországi formális oktatási rendszer – többek között az oktatás méltányossága szempontjából – fokozódó mértékű diszfunkcionális működése miatt (Bazsalya & Hörich 2020; Fejes et al., 2020) egyre nagyobb teret kapnak a közoktatási rendszeren kívül működő hátránykompenzáló és esélyteremtő programok (Csovcsics, 2016; L. Ritók 2016). E programok egy lehetséges megvalósulási formája a tanoda.

A tanodák létrehozásában alapvető szerepet játszott az a feltételezés, hogy a „hagyományos” iskola a hátrányos helyzetű, illetve cigány/roma tanulók sajátos szükségleteihez nem alkalmazkodik megfelelően, így lehetőség szerint egy eltérő szemléletű intézmény ellensúlyozó tevékenységére van szükség (pl. Kerényi, 2005). Ebből következően a tanoda általában az iskolától független, legtöbbször térben is elkülönülő kezdeményezés. Ugyanakkor lényeges, hogy a tanoda a közoktatási intézménnyel szorosan együttműködjön (l. Csovcsics, 2016).

Az angol nyelvre *iskola utáni támogatóprogramnak* vagy

extrakurrikuláris délutáni iskolának fordított kifejezések beszédeseek, hiszen a tanodák a kötelező iskolai foglalkozások mellett, délután és/vagy hétvégenként, a tanulók önkéntes részvételével működnek. A tanodák tevékenységeinek lényeges – a formális oktatástól eltérő – jellemzőjének a célcsoport sajátosságaihoz rugalmasan alkalmazkodó működésmódját, komplex pedagógiai megközelítését tekinthetjük, ami számos olyan lehetőség kiaknázását lehetővé teszi, amely a formális oktatás keretei között alig vagy jóval nehezebben valósítható meg. Példaként a szabadidős és a közösségfejlesztő programokat (Kelemen, 2016), a megszokottól eltérő pedagógus-diák és pedagógus-szülő viszonyt (Márton, 2016), valamint a cigány/roma tanulók identitását megerősítő tevékenységeket említhetjük (Baráth, 2016). Eltérő szemléletéből és rugalmas működésmódjából következően a tanodát fenntartó civil szervezetekhez számos innovatív megoldás kifejlesztése köthető, elsősorban a pedagógiai módszerek, a szociális ellátás és a cigány/roma kisebbség helyi társadalmi integrációjának elősegítésével összefüggésben (bővebben: Fejes et al., 2016).

A tanoda definíciója az elmúlt negyedszázad alatt folyamatosan változott, részben a tömegesedésnek, intézményesülésnek, finanszírozási változásoknak köszönhetően, részben a természetes fejlődés, önreflexió következtében (a definíció változásáról bővebben I. Bihari & Csoba, 2018). A 2010-es évek közepe óta használt, a TanodaPlatform-hálózat által megfogalmazott és az állami (pályázatkiíró) szervek által átvett definíció jól leírja a tanodák fontosabb jellemzőit napjainkban: *„a tanoda civil vagy egyházi szervezetek által működtetett, helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő innovatív szemléletű hátránykompenzáló kezdeményezés, amely egy autonóm módon használt közösségi szintén valósul meg. A tanoda olyan, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatást nyújt, amelyet a közoktatási rendszerben kevésbé sikeres, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok korlátozottan vagy egyáltalán nem érhetnek el.”* (Fejes & Szűcs, 2016b. 13.)

A tanoda feladatainak megjelölésében a jogszabály további segítséget jelenthet: tanulást, továbbtanulást, pályaválasztást és életpálya-építést elősegítő szolgáltatások nyújtása; a digitális kompetencia, valamint az információs és kommunikációs technológiai készségeknek a fejlesztése; lemorzsolódást megelőző, sport- vagy kulturális, családi közösségi, valamint a szabadidő hasznos eltöltését segítő programok szervezése; továbbá az

egyéni fejlődését segítő mérések elvégzése (EMMI, 2018).

A finanszírozási célnak megfelelő hasznosulás érdekében a tanodák működését irányító jogszabály (EMMI, 2018) kritériumokat tartalmaz a támogatottak rászorultságának vizsgálata kapcsán. Előírja, hogy a „tanodát rendszeresen igénybe vevők legalább hetven százalékának meg kell felelnie az alábbi feltételek valamelyikének: a) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek, b) nevelésbe vett gyermek, c) utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt, d) a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területnek nyilvánított lakókörnyezetben él, e) a településrész jellege szerint külterületi lakott helyen él.”

Az államilag finanszírozott tanodákról szóló jogszabályban (EMMI, 2018) rögzített elvárások szerint a tanodák legalább heti négy nap és legalább heti 20 óra nyitvatartás mellett legalább heti négy órát foglalkoznak minden tanodába járó támogatottal. Egy tanodában 20–30 között változhat a szolgáltatást igénybe vevők létszáma. 2024-ben összesen 5603 tanuló (1880 alsó tagozatos, 2993 felső tagozatos és 730 középiskolás) vett részt az állami finanszírozású tanodák programjaiban, 589 fő foglalkoztatott (továbbá önkéntesek) munkája által támogatva 184 tanodában (1. ábra, KSH, 2025). Az állami támogatásban részesülő tanodák többségét, több mint kétharmadát civil szervezetek tartják fent, míg valamivel kevesebb mint egyharmadát egyházak vagy egyházak által alapított nonprofit szervezetek emellett néhány tanoda fenntartója önkormányzat vagy közalapítvány (Fejes & Szűcs, 2025).¹

¹ A szociális ágazati portál keresője szerint jelenleg 187 tanoda rendelkezik működési engedéllyel, közülük pedig 179 részesül állami támogatásban (2025. 06. 30.). <https://szocialisportal.hu/szakmai-intezmenykereso/>
Az eltérés magyarázata, hogy eltérő időszakokra vonatkoznak az adatok.

1. ábra. Állami finanszírozású tanodák 2024-ben**2. A TanodaPlatform bemutatása**

A támogató központi program hiányát felismerve a Motiváció Oktatási Egyesület 2013 decemberében létrehozta a TanodaPlatform elnevezésű szakértői csoportot, ami a hálózatszervező munka következtében ma már egy tanodahálózatként is értelmezhető. A kezdeményezés célja (1) hatékony érdekképviselet megvalósítása a tanodák szerepének tisztázásáért, egy kiszámíthatóbb finanszírozásért és a tanodai munka elismertségének növeléséért. További cél (2) a hálózatépítés elősegítése és (3) a tanodák munkájának szakmai támogatása, fejlesztése (Fejes & Szűcs, 2016b).

Az említett célok érdekében a TanodaPlatformot koordináló Motiváció Egyesület szakmai műhelyeket, képzéseket szervez, honlapot² és hírlevelet³ működtet, valamint kutatásokat, módszertani kiadványokat publikál.

² <https://tanodaplatform.hu>

³ https://actionnetwork.org/forms/tanodaplatform-hirlevel-feliratkozas?source=direct_link

Emellett szükség esetén érdekérvényesítést végez, többek között a tanodák helyzetét bemutató jelentések közreadásával.

A tanodák a TanodaPlatform honlapján keresztül szabadon csatlakozhatnak a hálózathoz. A hálózatnak jelenleg megközelítőleg 80 tanoda a tagja.⁴ A csatlakozott tanodák, szakmai műhelyek nem minden tagja részesül a tanodáknak nyújtott állami finanszírozásból.

3. Az állásfoglalás elkészítésének folyamata

A TanodaPlatform 2025-ben egy részvételi adatgyűjtést szervezett tanodás fiatalok számára. A program közvetlen célja az volt, hogy a tanodások összegezzék, miért fontos számukra a tanoda létezése, és milyen további szolgáltatásokra, funkciókra lenne szükségük. Ez az állásfoglalás segített egyrészt a projekthez csatlakozó tanodáknak a fejlesztési stratégiájuk kialakításában, másrészt a TanodaPlatform-hálózatnak a közös érdekképviselést kapcsán.⁵ További pedagógiai cél volt a tanodások reflektív szemléletének erősítése a tanodák kapcsán, amelynek megvalósulását az adott tanodában megfogalmazott vélemények megvitatása mellett az is támogatta, hogy a saját tanodájuk gyermekközössége által kialakított véleményeket egy online találkozó keretében megoszthatták más tanodásokkal, ezáltal egy átfogó képet szerezhettek a tanodák működéséről, hasznairól és az oda járók igényeiről. E konkrét eredményeken kívül további célja volt a projektnek, hogy a gyermekek és fiatalok részt vehessenek egy élményszerű, deliberatív folyamatban, amely során megtapasztalják, hogy képesek egy széleskörű demokratikus együttműködés keretében komplex kérdésekről véleményt alkotni, illetve joguk van a döntéshozók számára üzeneteket megfogalmazni.

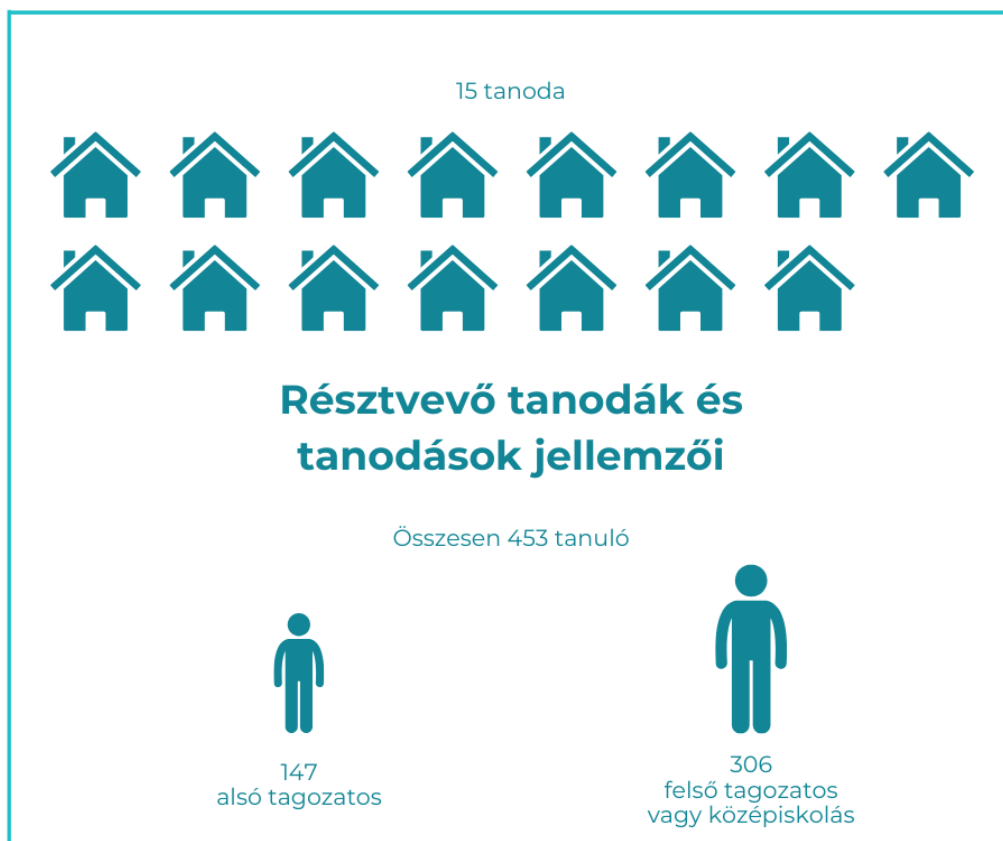
A folyamat előkészítő fázisában a TanodaPlatform szervezői összeállítottak egy foglalkozástervet, hogy ennek alkalmazásával a tanodapedagógusok egységes módszertan alapján gyűjthessék össze a tanodások véleményét a vizsgált kérdésekről. A projekthez egy nyílt felhívás keretében csatlakozhattak tanodák. 15 tanoda együttműködésének koordinálásához állt rendelkezésre erőforrás, így a létszám elérését követően lezárult a toborzás. A résztvevő tanodák összetétele vegyes volt: állami és

⁴ <https://tanodaplatform.hu/#halozat>

⁵ A CERV-2023-EQUAL, Project 101145028 – STAID, Strengthening of Tanodas Against Inequality and Discrimination elnevezésű projekt keretében valósult meg a részvételi adatgyűjtés.

nem állami finanszírozású; budapesti, nagy- és középvárosi, valamint falusi tanoda egyaránt része volt az együttműködésnek. A projektben 453 tanodás gyermek és fiatal vett részt, amelyből 147 volt alsó tagozatos, 306 felső tagozatos vagy középiskolás korosztályba tartozó (2. ábra).

2. ábra. Résztvevő tanodák és tanodások jellemzői

A megvalósítás egy online workshoppal indult, amely során a résztvevő tanodák pedagógusai részletes tájékoztatást kaptak a módszertan alkalmazásáról, valamint az adminisztrációs feladatokról. Ezt követően a TanodaPlatformot koordináló Motiváció Műhely szerződést kötött a partnerekkel, amiben a programok megvalósítására 100.000 forint támogatást biztosított a résztvevő tanodák számára.

A tanodásokkal a foglalkozásokat a tanodapedagógusok 2025 áprilisa és júniusa között valósították meg. A munka ütemezése eltérő volt, hiszen a tanodák munkarendje, a gyermekközösségek összetétele is különbözött. Néhány tanoda több részre bontva valósította meg a foglalkozásterveket. Az alsós és felsős/középiskolás tanodások számára különböző foglalkozástervek készültek.

A válaszokat, továbbá a tapasztalataikat egy előre megadott táblázatban összegezték a foglalkozásokat vezető tanodapedagógusok. Amikor minden tanoda elkészült a munkával, egy online workshopon osztották meg az eredményeket a résztvevők. A partnerek létszáma miatt két csoportba szervezve valósult meg a záróworkshop. Minden tanodát legalább egy gyermek és egy tanodapedagógus képviselt, de több tanoda több gyermeket delegált. A workshop előtt a tanodák javaslatot kaptak a TanodaPlatform szervezőitől, hogyan készüljenek fel a workshopra, hogyan segítsék a gyerekek aktivitását, illetve tegyék élményszerűvé és informatívá a beszámolókat. A találkozón interaktivitásra is lehetőség volt, játék, kérdésfeltevés és szintézisalkotás formájában.

Az online workshopok és a táblázatos formában összegyűjtött információk alapján a TanodaPlatform szervezői összegezték a tanodások állításait. Az állásfoglalás nyilvános, elérhető a TanodaPlatform honlapján, emellett a TanodaPlatform koordinátorai eljuttatják az érintett döntéshozókhoz, a TanodaPlatform-hálózat tanodáihoz, valamint a sajtóhoz. A tanodák nemcsak az állásfoglalás végleges szövegét kapták meg, hanem egy olyan változatot, amely megkönnyíti az állásfoglalás feldolgozását a tanodába járó gyermekekkel, fiatalokkal.

4. A foglalkozástervek bemutatása

A foglalkozások célja az volt, hogy a tanodások a korosztályuknak megfelelő keretek között a következő kérdésekre fogalmazzanak meg egyéni, valamint csoportos válaszokat: (1) miért szeretnek tanodába járni; (2) miért hasznos a tanoda számukra; valamint (3) mire lenne szükség, mit kellene változtatni a működés során, hogy igényeikhez még inkább igazodjon tanodájuk. Két foglalkozásterv készült, egyrészt az alsós korosztály, másrészt a felsős és középiskolás fiatalok számára. A foglalkozást vezető tanodapedagógusokkal megosztott módszertani leírás egyértelművé tette, hogy lehetőségük van a foglalkozásokat az adott csoportra szabni, valamint arra is, hogy szükség esetén az idősebbeknek szóló foglalkozásterv helyett az alsósoknak szólót valósítsák meg a felsős korosztállyal is.

A foglalkozások két órára voltak tervezve, de ez csoportlétszámtól függően változhatott. A módszertani leírás arra buzdította a tanodapedagógusokat, hogy rugalmasan alkalmazzák azt csoportjaikra,

például szükség szerint tervezzenek be szüneteket, vagy bontsák két alkalomra a foglalkozást. A módszertani útmutató arra is javaslatot tett a tanodapedagógusoknak, hogy amennyiben különböző időpontokban dolgozzák fel a tanodai csoportok a témát, teremtsenek arra is lehetőséget, hogy a különböző korosztályok megismerhessék egymás véleményét, megvitassák a főbb eredményeket. A foglalkozástervek egyes feladataihoz a feladatléíráson kívül a célok meghatározását, eszköztartást és időtervet is hozzárendeltek a szervezők.

A foglalkozástervek bejelentkező körrel és ráhangoló gyakorlatokkal indultak. Előbbi célja, hogy a tanodapedagógusok és a gyermekek is megismerjék a résztvevők aktuális hangulatát. Ennek ismeretében a programot lebonyolító pedagógusok figyelembe tudták venni a teljes csoport aktuális érzelmi állapotát, a továbbiakban ennek mérlegelésével járhattak el az egyes gyakorlatok vezetése során. A ráhangoló feladatok a gyerekek „megérkezésében”, pozitív attitűdjének kialakítását segítették.

A vélemények kialakítása és összegyűjtése több gyakorlaton keresztül valósult meg. Bár különböző, az életkorhoz alkalmazkodó gyakorlatok segítségével, de mindkét korcsoport esetében kreativitást igénylő, tevékenykedtető (pl. rajzolásal járó, mesét alkotó, labdahasználatal járó, perszóna-alkotó) gyakorlatokat végeztek a tanodások. A foglalkozások zárókörrel értek véget. Ennek célja az volt, hogy visszajelzést kaphassanak a tanodapedagógusok a résztvevőktől, hogy milyenek találták az adott napot, melyek voltak azok a programelemek, melyek leginkább tetszettek nekik, és melyek azok, amelyek kevésbé nyerték el a tetszésüket.

5. Tanodások állásfoglalása

5.1. Miért szeretnek tanodába járni a tanodások?

A tanodások számára a tanodába járás legfőbb vonzereje a közösségi élményekben rejlik: a barátokkal való együttlét és a biztonságos, elfogadó légkör minden korosztály számára kiemelkedően vonzó (3. és 4. ábra). Míg az alsósok az egyszerű, közvetlen érzelmi kapcsolatokat hangsúlyozzák, a felsősök válaszaiban már a tudatosabb közösségi jelenlét és a mélyebb társas kapcsolatok is megjelennek.

3. ábra. Miért szeretnek tanodába járni az alsósok?

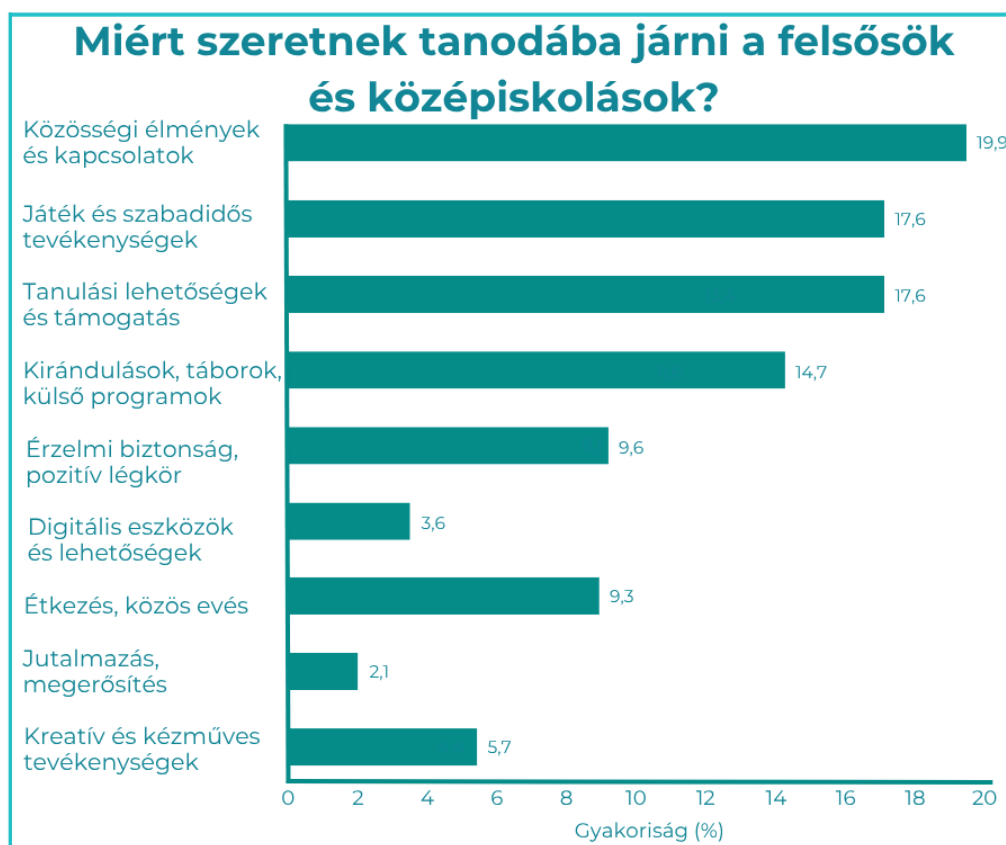
Megjegyzés: az egyes kategóriákba tartozó válaszok gyakoriságának százalékos megoszlása.

A játék és szabadidő is meghatározó élmény: az alsósok a mozgásos és kreatív játékokat emelik ki, míg a felsősök esetében szervezettebb formában jelennek meg ezek, például társasjáték-foglalkozások vagy tanulás utáni játék. A tanodán kívüli programok – kirándulások, táborok – minden korosztályban népszerűek. Az alsósok az élményt, a felsősök már inkább a programok különlegességét, hiánypótló jellegét hangsúlyozzák. A tanulás terén is eltérés figyelhető meg: míg az alsósok a konkrét tantárgyi segítséget értékelik, a felsősök már a tanodai tanulás iskolát kiegészítő, sőt, esetenként helyettesítő szerepét emelik ki.

A kreatív és kézműves tevékenységek minden korosztályban népszerűek, de a nagyobbaknál ezek az önkifejezés és fejlődés eszközei is. A közös étkezés az otthonosság érzetét keltik – ez életkortól függetlenül fontos élmény. Az érzelmi biztonságra való törekvés szintén fontos: az alsósok (gyakran az iskolai környezettel szembeállítva) a bántalmazásmentességet, a felsősök az elfogadást és önazonosságot hangsúlyozzák.

Végül a jutalmazás és megerősítés is jelentős motivációs tényező. Az alsósok a pontgyűjtésben lelnek örömet (számos különféle jutalmazórendszer működik a tanodákban, amelyek krediteket gyűjtésük majd azok beváltását teszik lehetővé), míg a felsősök a személyes visszajelzéseket és az érzelmi támogatást értékelik jobban.

4. ábra. Miért szeretnek tanodába járni a felsősök és középiskolások?

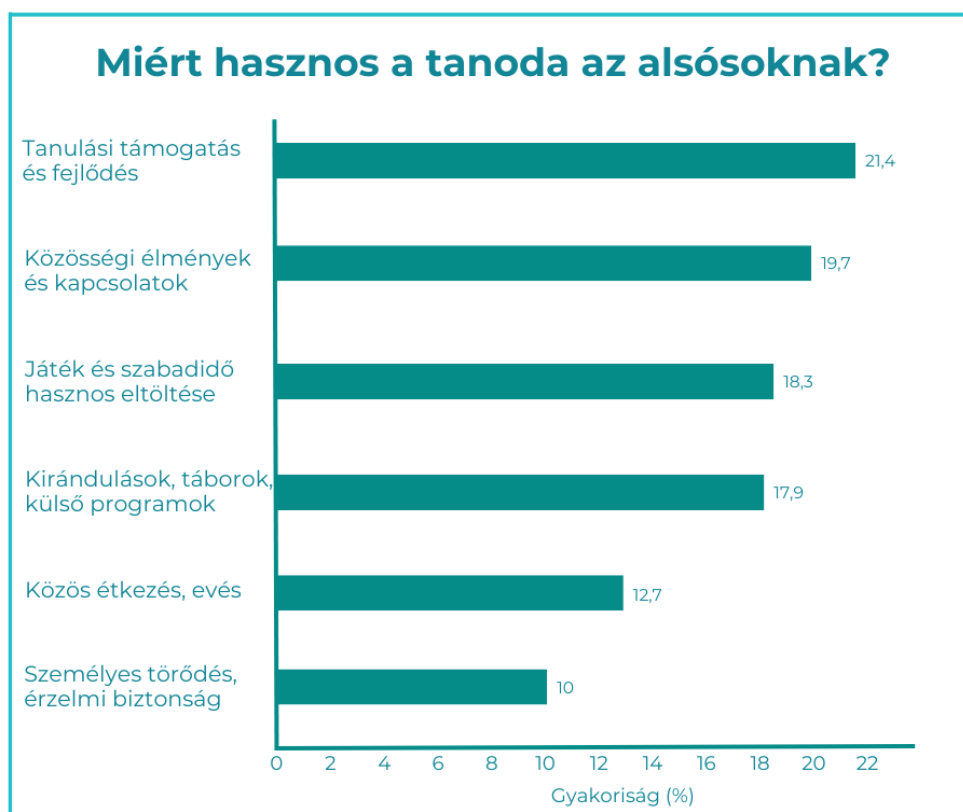
Megjegyzés: az egyes kategóriákba tartozó válaszok gyakoriságának százalékos megoszlása.

5.2. Miért hasznos a tanoda a tanodások szerint?

A tanodák sokrétű tevékenységük révén nemcsak a tanulásban, hanem az élet más területein is támogatást nyújtanak az oda járóknak, amelyet az érintettek is érzékelnek. Az alsós, valamint felsős és középiskolás tanodások válaszaiból kirajzolódik, hogy életkorukhoz és fejlettségi szintjükhöz igazodva más-más aspektusait tartják fontosnak ennek a közegnek, ugyanakkor számos közös meglátás is azonosítható a két csoport véleménye

között. A leggyakrabban említett haszon mindkét korcsoportnál a tanulás támogatása. Az alsósok visszajelzései alapján a tanoda legfontosabb előnye, hogy segítenek nekik megérteni az iskolai tananyagot, elkészíteni a házi feladatot, és sokszor olyan egyéni figyelemben részesülnek, amit az iskolai környezet nem tud biztosítani számukra. A válaszok szerint ez nemcsak az osztályzatok javulásához járul hozzá, hanem az önbizalom erősítéséhez is (5. ábra). A felsősök és középiskolások komplexebb módon fogalmazzák meg a tanulástámogatás jelentőségét (6. ábra). Számukra a tanoda nem pusztán a tanulás helye, hanem a továbbtanuláshoz, pályaválasztáshoz vezető út egyik kulcstényezője. Kiemelik az egyéni vagy kiscsoportos tanulás előnyeit, az iskolánál érthetőbb magyarázatokat, valamint a személyre szabott tanulási lehetőségeket.

5. ábra. Miért hasznos a tanoda az alsósoknak?

Megjegyzés: az egyes kategóriákba tartozó válaszok gyakoriságának százalékos megoszlása.

A közösségi élmények és társas kapcsolatok meghatározók a tanodások életében. Az alsósok válaszaiból egyértelműen kitűnik, hogy számukra a barátkozás, a jó hangulat, az elfogadó közeg az értékes. Többen hangsúlyozzák, hogy a tanodában nem csúfolják őket, mindig van kivel játszani, és nincsenek egyedül. A felsősök és középiskolások is kiemelik a közösségi aspektust, de már érettebb nyelvezettel: számukra fontos, hogy itt valódi közösségben lehetnek, ahol elfogadják őket olyannak, amilyenek. A mentorokkal való kapcsolatukról is pozitívan nyilatkoznak: sokuk szerint a tanodában olyan felnőttek dolgoznak, akikhez bizalommal fordulhatnak.

A szabadidő hasznos eltöltése korosztálytól függetlenül szintén gyakran említett szempont, különösen azért, mert sok tanodás családi környezete nem tud alternatívát nyújtani az otthoni unalommal vagy tétlenséggel szemben. Az alsósoknál ez elsősorban játékos formában jelenik meg – csocsó, társasjáték, rajzolás, kézműveskedés –, míg a felsősök és középiskolások a strukturált programokat, fejlesztő tevékenységeket és közös foglalkozásokat emelik ki.

A külső programok – kirándulások, táborok, mozizás, sportesemények – kiemelt jelentőségűek. Az alsósoknál különösen gyakori visszatérő elem, hogy ezek a programok olyan élményeket kínálnak, amelyek máshonnan hiányoznak az életükből. A felsősök és középiskolások azt is tudatosan megfogalmazzák, hogy ezek az élmények ritkán hozzáférhetők számukra az iskolán vagy a családon keresztül.

6. ábra. Miért hasznos a tanoda a felsősöknek, középiskolásoknak?

Megjegyzés: az egyes kategóriákba tartozó válaszok gyakoriságának százalékos megoszlása.

Az érzelmi biztonság, személyes törődés szintén fontos szempontként jelenik meg a válaszokban. Az alsósok örülnek annak, hogy van kihez fordulni kérdéseikkel vagy problémáikkal. A felsősöknél/középiskolásoknál ez a dimenzió mélyebb megértésként jelenik meg: ők hangsúlyozzák, hogy a tanoda elfogadó tér, ahol nem kell szerepet játszaniuk, és ahol érzik, hogy fontosak és értékesek.

Az alsós tanodások körében valamivel hangsúlyosabban jelenik meg a közös étkezésekhez, ételekhez kapcsolódó pozitív élmény. Többen kiemelik, hogy örömmel vesznek részt közös főzésekben, uzsonnákban, ami erősíti az összetartozás érzését is.

Végül, bár csak néhány idősebb tanuló válaszában szerepel, mégis fontos megemlíteni az önismeret és identitás támogatásának lehetőségét, amelyet a tanoda kínál. A fiatalok egy része hangsúlyozta, hogy itt megélheti a származásával kapcsolatos pozitív identitást, beszélhet olyan témákról,

amelyek máshol tabuk, és bátran felvállalhatja önmagát.

Összességében a tanoda minden korosztály számára kiemelt jelentőségű tér. Az alsósok számára biztonságos, barátságos, játékos környezetet jelent, ahol tanulhatnak és élményeket gyűjthetnek. Az idősebbek számára egyre fontosabbá válik a jövőre való felkészülés, a továbbtanulás támogatása, az önállósodás és a mélyebb kapcsolatok. A tanoda tehát az életkorral együtt változó szükségletekre is megpróbál érzékenyen reagálni.

5.3. Mitől lehetne jobb hely a tanoda?

5.3.1. Az alsósok szerint

Még több programlehetőség

Az alsós tanodások válaszai alapján világosan kirajzolódik, hogy számukra a tanoda akkor lenne „jobb”, ha még több élményprogramot kínálna, különösen a tanodán kívüli világ felfedezésére. A leggyakrabban visszatérő vágy a kirándulások, utazások bővítése volt. A gyerekek többször említették, hogy szeretnének Budapestre, a Balatonhoz, Szilvásváradra vagy akár külföldre utazni. Különösen vonzónak tartják azokat a programokat, amelyeket családi körülményeik miatt ritkán vagy egyáltalán nem tapasztalhatnak meg: állatkerti látogatás, tengerpart, repülés, hajókirándulás vagy múzeumlátogatás. Ezek az utak számukra nemcsak új élményeket, hanem kitörést is jelentenek a mindennapokból.

A válaszok másik gyakori eleme az volt, hogy több játékos, szórakoztató programot szeretnének. Kiemelten szerepeltek a vidámparkok, kalandparkok, lézerharc, gokartozás, csúszdaparkok, illetve olyan különleges események, mint pizsomaparti, Halloween vagy sminktanfolyam. További gyakori kívánság volt több pizzázás, fagyizás, gyrosozás, közös főzés vagy gyorséttermi látogatás. Ezek nem pusztán étkezések a számukra, hanem közösségi élmények is, amelyekhez gyakran kapcsolódnak emlékezetes beszélgetések.

A gyerekek részéről egyértelmű az igény az élményalapú tanulásra és a tanodán kívüli tapasztalatszerzésre. Visszatérő elemként megjelennek a koncertek, színházi látogatások, múzeumok, sportesemények, valamint olyan programok említése, ahol felnőtt szerepmodellekkel vagy érdekes

emberekkel találkozhatnak.

A legtöbben nem új funkciókat kérnek a tanodától, hanem a meglévő lehetőségek bővítését, gyakoribbá tételét. Ez jól mutatja, hogy a tanoda már most is fontos szerepet tölt be az életükben – csak még több „tanodás napot” szeretnének, még több helyszínen és még több lehetőséggel.

Eszközök beszerzése

Az eszközöket tekintve az alsós tanodások válaszai alapján a tanoda fejlesztéséhez leginkább különféle szabadidős, sport- és pihenőeszközökre lenne szükség. Kiemelt szerepet kapnak a mozgásos játékokhoz kapcsolódó eszközök, például focikapuk, focilabdák, kosárlabdák és palánkok, röplabdaháló, pingpongasztal, valamint hinta, csúszda, trambulín és mászóka. Tehát a kültéri sport- és játéklehetőségek fejlesztése kiemelt szereppel bír számukra. Ugyancsak sok válasz érkezett pihenést és kényelmet biztosító berendezésekre, például babzsákfotelekre, kanapákra, jobb székekre, valamint klímaberendezésekre. Ezek az igények arra utalnak, hogy a tanodát szeretnék otthonosabb, kényelmesebb helyé tenni. Szintén gyakoriak a kreatív és közös tevékenységekre alkalmas eszközökre vonatkozó kívánságok. Például több festéket, társasjátékot, mesekönyvet, könyvet, kézműveseszközöket, barkácskellékeket, színesceruzákat, konyhai eszközöket és zenei felszereléseket (szintetizátor, hangfal, lejátszó) kérnek. Többen említették az informatikai eszközök fontosságát is: laptop, jobb internet, jobb számítógépek, kivetítő, tévé, játékkonzol is szerepelnek a kívánságlistán. Végül néhány gyerek speciálisabb kívánságokat is megfogalmazott, mint például veteményeskert vagy madáretető.

5.3.2. Felsősök és középiskolások szerint

Korspecifikus programok, saját tér és figyelem

A felsősök sok esetben érzik úgy, hogy „kinőttek” a tanodai programokból, amelyek gyakran a fiatalabbakra szabottak. Ennek ellensúlyozására korosztályspecifikus tevékenységeket, középiskolásoknak szóló kirándulásokat, klubfoglalkozásokat és hosszabb tanodai tartózkodási lehetőséget javasolnak. Fontos számukra, hogy legyen olyan időszak, amikor

kizárólag velük foglalkoznak (pl. péntek esti „idősáv”, hosszabb nyitvatartás). A pályaorientációs foglalkozások, filmvetítések, tematikus csoportos tanulások (pl. angolóra, felvételi előkészítő) iránt nagy az érdeklődés. Ugyanakkor többen érzik úgy, hogy hiányoznak a gyakorlati, alkotó tevékenységek. Ez azt jelzi, hogy a tanoda tanulástámogató szerepét is differenciálni kellene az életkori sajátosságokhoz igazítva (7. ábra).

Több hely és eszköz

Többen panaszkodtak arra, hogy a tanodai tér szűk, nem férnek el egyszerre a különböző tevékenységeket végző csoportok. A fiatalabbak és idősebbek együttléte konfliktusokat szülhet, hiszen eltérők az igényeik. Emellett gyakran visszatérő probléma a korszerűtlen technikai háttér: régi számítógépek, lassú internet, hiányzó laptopok vagy kivetítő hiánya akadályozza a tanulást és az informatikai eszközpark igénybevételét. Szintén hiányként élik meg a kültéri sportolásra alkalmas helyek (focipálya, pingpongasztal), valamint az udvari berendezések – padok, árnyékolók – hiányát.

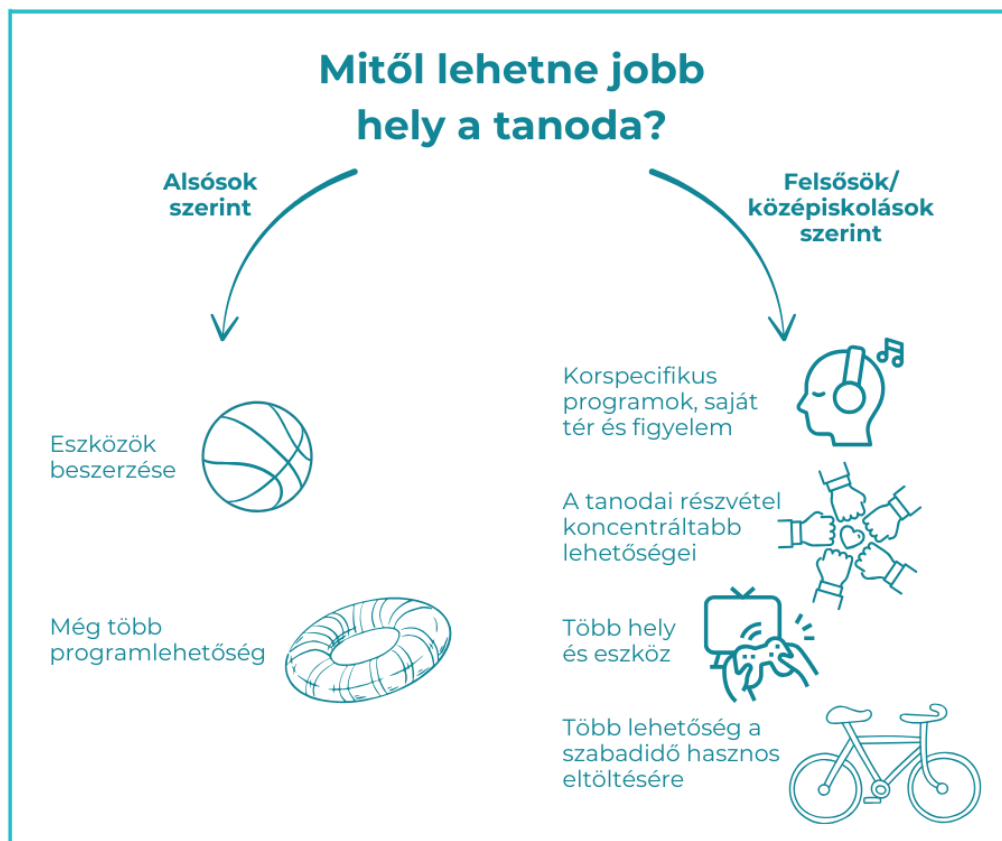
Több lehetőség a szabadidő hasznos eltöltésére

A tanodások részéről határozott igény mutatkozik az olyan programokra, amelyek túlmutatnak a hagyományos tanulási helyzeteken. Közös kirándulások, mozi, színház, táborozás, főzések, sportfoglalkozások és szabadtéri játékok szerepelnek leggyakrabban a kívánságlistán.

A tanodai részvétel koncentráltabb lehetőségei

Több válaszban megjelenik a közösséghez tartozás igénye, különösen a középiskolás, kollégiumban élő tanodások részéről, akik ritkábban tudnak jelen lenni. Ők gyakran kérnek lehetőséget hosszabb, koncentráltabb tanodai időszakokra, például intenzív nyári programokra, hétvégi eseményekre vagy közös táborozásra.

7. ábra. Mitől lehetne jobb hely a tanoda?

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük, hogy a projekthez csatlakozó tanodás gyerekek és tanodapedagógusok gondolatiakkal, aktivitásukkal támogatták az állásfoglalás elkészítését.

Felhasznált irodalom

- Baráth, Sz. (2016). Romológiai tartalmak interiorizációs lehetősége tanodában. In J. B. Fejes, M. Lencse, & N. Szűcs (Szerk.), *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek* (pp. 143–144). Motiváció Oktatási Egyesület.
- Bazsalya, B., & Hörich, B. (2020). Iskolák közötti egyenlőtlenségek alakulása 2010 után. *Educatio*, 29(3), 425–448.
- Bihari, I., & Csoba, J. (2018). „Az iskolán túl...” A tanodák szerepe a hátrányos helyzetű tanulók társadalmi integrációjában. *Metszetek*, 7(2), 3–27.
- Csovcsics, E. (2016). Közös gyerekünk. Iskola és tanoda együttműködése. In J. B. Fejes, M. Lencse, & N. Szűcs (Szerk.), *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek* (pp. 27–32). Motiváció Oktatási Egyesület.
- Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI). (2018). 40/2018. (XII. 4.) EMMI rendelet a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- Fejes, J. B., & Szűcs, N. (2016a). *A TanodaPlatform jelentése az EFOP-3.3.1-15 tanodapályázat eredményeiről* [Kézirat]. http://tanodaplatform.hu/letoltesek/TP_EFOP-palyazat_jelentes.pdf
- Fejes, J. B., & Szűcs, N. (2016b). A tanodaszféra és a TanodaPlatform kapcsolódási pontjai. In J. B. Fejes, M. Lencse, & N. Szűcs (Szerk.), *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek* (pp. 13–21). Motiváció Oktatási Egyesület.
- Fejes, J. B., & Szűcs, N. (2021). Distance learning for under-privileged students during COVID-19 – The perceptions of tanoda teachers in Hungary. *Intersections, East European Journal of Society and Politics*, 7(3), 60–79.

- Fejes, J. B., & Szűcs, N. (2022). Megfogyva bár... Helyzetkép a tanodák finanszírozási hátteréről. *Esély: Társadalom és Szociálpolitikai Folyóirat*, 33(3), 49–70.
- Fejes, J. B., & Szűcs, N. (2025). *Hiányok. A TanodaPlatform jelentése az állami finanszírozással működő tanodák aktuális kihívásairól*. [Kézirat]. Motiváció Oktatási Egyesület.
- Fejes, J. B., Lencse, M., & Szűcs, N. (2016). *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek*. Motiváció Oktatási Egyesület.
- Fejes, J. B., Tóth, E., & Szabó, D. F. (2020). Az oktatási méltányosság és aktuális kérdései Magyarországon. *Magyar Tudomány*, 181(1), 68–78.
- Kelemen, V. (2016). Bevonó foglalkozás a tanodában. In J. B. Fejes, M. Lencse, & N. Szűcs (Szerk.), *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek* (pp. 65–72). Motiváció Oktatási Egyesület.
- Kerényi, Gy. (Szerk.). (2005). *Tanodakönyv. Javaslatok tanodák szervezéséhez*. Budapest: Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH). (2025). 25.1.1.10. *Gyermejköltségi alapellátások*. https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0010.html
- L. Ritók, N. (2016). Tanoda vagy iskola? In J. B. Fejes, M. Lencse, & N. Szűcs (Szerk.), *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek* (pp. 22–26). Motiváció Oktatási Egyesület.
- Márton, G. (2016). Kapcsolattartás a szülőkkel – Tanodai megközelítések. In J. B. Fejes, M. Lencse, & N. Szűcs (Szerk.), *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek* (pp. 130–140). Motiváció Oktatási Egyesület.
- Szűcs, N., & Fejes, J. B. (2020). *A TanodaPlatform összefoglalója a 2019. évi állami finanszírozású tanodapályázatról* [Kézirat]. Motiváció Oktatási Egyesület.
- Szűcs, N., & Fejes, J. B. (2021). Csodafegyver vagy pótcselekvés? A tanodamozgalom története és legitimációs kérdései. *Iskolakultúra*, 31(1), 45–67.

A Tanodások állásfoglalása. Tanodai gyermekközösségek véleménye a tanodák működéséről című dokumentum az Európai Unió Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV) által támogatott STAID – Strengthening of Tanodas Against Inequality and Discrimination projekt keretében jött létre.

**Funded by
the European Union**

